

УДК 373.3.016:81'243]:159.953

ЕЙДЕТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Хало З.П., Кравців М.М.

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

У статті аналізується проблема застосування в навчальному процесі такої інтерактивної технології, як ейдетика. Вказуються її різновиди та можливі варіанти використання методів ейдетики на уроках іноземної мови молодших школярів, що носить творчий характер. Представлена система ейдетичних вправ, яка допомагає розвивати пам'ять учнів молодших класів на уроках іноземної мови.

Ключові слова: ейдетика, школяр, іноземна мова, методи навчання, пам'ять.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день пошуки впровадження у навчально-виховний процес новітніх технологій є одним із найважливіших напрямів удосконалення навчання молодших школярів. Сьогодні вже не можливо навчати традиційно: у центрі навчально-виховного процесу має бути учень. Від його творчої активності на уроці іноземної мови, вміння доказово міркувати, обґрунтовувати свої думки і не боятись помилитись, вміння спілкуватись з учителем, учнями класу залежить успіх у свідомому опануванні шкільної програми. Основним завданням сучасної початкової освіти є формувати гармонійно розвинуту особистість.

Теорія ейдетики розроблялась у 20-40-х роках ХХ століття в Німеччині в Марбургській психологічній школі Еріком Йеншем та його однодумцями (В. Йеншем, О. Кро, А. Рікелем,

Г. Фішером). Е. Йенш вважав, що «ознака ейдетизму – емоційна забарвленість образів» і довів, що образне мислення – закономірна стадія дитячого розвитку. Дітей до 12 років він називав «ейдетиками», розрізняючи при цьому явний ейдетизм або прихований. Після 12 років здібність сприйняття ейдетичних образів згасає, а до 16-18 років зовсім зникає [8; 16]. У навчально-виховному процесі використовується чисельна кількість методів і прийомів, спрямованих на досягнення якомога кращого результату. Одним із таких технологічних процесів є застосування методики ейдетики.

Вітчизняні вчені критично вивчали ейдетичні ідеї, піддавали їх експериментальним перевіркам. Найбільш відомими спеціалістами з питань ейдетики були П. П. Блонський, психолінгвіст Л. С. Виготський, О. Р. Лурія. Однак через ряд

обставин та Велику Вітчизняну війну дослідження з питань ейдетики були повністю зупинені.

З 1990-го року впровадження методів ейдетики в Україні почав здійснювати учень І. Матюгіна, почесний доктор педагогічних наук – засновник «Української школи ейдетики «Мнемозіна» Євген Антощук. Він зазначає, що вміння дорослого «спускатися» до рівня дитини, тобто бачити яскраво, вміння дивуватися, фантазувати – це і є ейдетика. Завдяки його численним статтям, книгам, активній лекційній роботі вчителі шкіл мають у своєму арсеналі ейдетичні прийоми [2, 10]. Вивченням ейдетики та розробкою авторських підходів за вивчення проблеми займалися А.Р. Лурія, І.Ю. Матюгін, О. Пащенко, В. Тирських, О. Серікова, О. Кушнір, Е. Йенш та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ейдетика – це нова педагогічна навчально-розвивальна технологія, яка набула розповсюдження у досвіді таких сучасних педагогів, як: О. Пащенко, О. Кузнецова, А. Василько, А. Нікітіна, М. Гайдаєнко, К. Приходченко та інших.

Метою статті є процес вивчення іноземної мови на початковому етапі навчання методом ейдетики.

Виклад основного матеріалу. Чисельні експерименти довели, що пам'ять людини тісно пов'язана з її уявою та уявленнями – «ейдосами», як казали древні греки. Заняття за такою методикою особливо корисні дошкільцям та учням першого і другого класів. Перші 5-7 років у дитини права півкуля, що відповідає за уяву, розвивається швидше за ліву, яка відповідає за логічне та аналітичне мислення. Тому уява та яскраві образи є важливими для розвитку пам'яті у дітей дошкільного віку та учнів 1-2 класів. У цілому, ейдетика полегшує засвоєння інформації, скорочує час виконання домашніх завдань, підвищує інтерес дітей та їх успішність, тренує пам'ять [10; 26].

Проте, ніколи не пізно розпочати все з самого початку, а спочатку була гра. Граємося в дитинстві, граємося і в дорослому житті, бо в кожному з нас живе дитина. Ми добре пам'ятаємо, що відбувалося з нами в дитинстві. Та й старенькі бабусі, які говорять, що нічого не пам'ятають, можуть в деталях розповісти події піввікової давності або улюблений серіал, що нещодавно переглядали. Свідченням такої періодичної пам'яті є ті яскраві образи дитинства, які запам'яталися без примусу, та й бабусі пам'ятають серіали, бо вони під час перегляду відпочивають душею або перебувають в стані ейфорії, піднесеного настрою, націленого на позитивні емоції. Відомо, що інформація у супроводі з позитивними емоціями сприймається швидше і тримається в пам'яті довше, а негативна інформація підсвідомо блокується; тож пам'ять намагається до неї не повертатися [6; 156].

Прийоми ейдетики застосовують не лише на гурткових, факультативних заняттях чи заняттях з психології, а безпосередньо на уроках іноземної мови. Важливо і необхідно допомагати молодшим школярам використовувати різні способи запам'ятовування необхідної інформації і допомогти опанувати ті з них, які видалися найефективнішими для кожної дитини.

Проблеми дітей, що пов'язані з труднощами навчання, а особливо вивчення англійської мови,

нині особливо актуальні. Постійно збуджені, неухважні, непосидючі і галасливі, такі діти приковують до себе увагу педагога, якому необхідно стежити, щоб вони сиділи спокійно, виконували завдання, не заважали ровесникам. Кожен учитель англійської мови знає, як нелегко дітям не зважаючи на використання прекрасних навчальних посібників вітчизняних і зарубіжних авторів, запам'ятати значення нових слів [11; 4].

На одному із занять дітям було запропоновано запам'ятати німецьке слово «schon» так: малюємо капіШОН і пишемо: *уже* не модний. Великі літери – це звучання німецькою мовою слова *уже*. Одна дитина заперечила і видала свій образ: у мультику був баранчик ШОН і мультик *уже* не показують. Ця учениця запам'ятала це слово одним махом і пригадувала його відразу при потребі. Бо це був її власний вибір.

Також розглянемо, як можна запам'ятати слово Schreck (страх) робимо асоціацію зі Шрекком з мультфільму, адже він був також бридкий і страшний.

Ейдетика у вивченні іноземної мови виконує наступні завдання:

1) під час створення власних картинок дитина підвищує власну самооцінку через само виконання поставленої задачі;

2) дитина вчиться чути інших дітей, порівнюючи інші рішення задач з своїм, а головне акцептуючи вибір інших учнів;

3) ставлення до навколишнього світу автоматично буде позитивним, бо ейдетика – це гра. А гра – це радість. Радість тягне за собою задоволення. А коли дитина задоволена, то і ставитися до навколишнього світу вона буде позитивно.

4) дитина переконується, що вона може виконати не лише програму «мінімум», але й підвищити свою професійну діяльність, тобто здійснити програму «максимум».

Виховання дитини як неповторного суб'єкта, що відіграє свою важливу місію у суспільстві забезпечується ейдетичним мисленням, як явищем неповторним [9; 63].

Також розглянемо, як можна запам'ятати слово team (команда, група людей, які грають у спортивну гру в одній команді; група людей, які працюють на одній роботі). Для цього складемо речення «ТИМур і його КОМАНДА грають футбол цілими днями, тому що хочуть виграти у своїх суперників».

У сучасній методиці навчання учнів молодших класів іноземних мов також описана величезна кількість лексичних ігор [2; 67]. Давайте розглянемо ті, які неодноразово випробувані на практиці і є ефективними. Наприклад, так звані «договорки». Невеликі віршички українською мовою, які закінчуються англійськими словами. Їх величезна кількість, але плюс у тому, що скласти їх може і сам вчитель. На тему FOOD можна використати ось такі віршички: Смакота, very good Їжу називаєм food. Для Шарика, для друга Припас я цукор, sugar. Не сумуй і посміхнись, Сир ми називаєм cheese.

За допомогою такого методу дуже легко вивчити нові слова та їх значення, тому що це цікаво та весело [7; 41]. Таким чином можна легко навчати гіперактивну дитину, яку важко зацікавити у навчанні, та зосередити її увагу на навчальному процесі.

Пам'ять дітей у молодшому шкільному віці дуже активна і це потрібно використовувати. Не слід забувати, що основа пам'яті – це уява. Тому варто під час навчання спрямовувати дитину на використання своєї уяви, а не примушувати зубрити, заучувати. Кожна дитина індивідуальна за своїм психологічним статусом, і тому розвиток уміння використовувати свою пам'ять, уяву відбувається лише у притаманному їй особистості темпі.

Від чого ж залежить уміння використання уяви у молодших школярів? Насамперед від зацікавленості дитини. Яскраві образи, цікаві нестандартні порівняння, зрозумілі дитині, запам'ятовуються набагато краще, ніж багаторазове повторювання незрозумілих понять. Удосконалення пам'яті вимагає постійних тренувань.

Сьогодні вчитель сам обирає методи і прийоми як створити в учнів інтерес до навчання. Серед розмаїття педагогічних технологій варто виділити ейдетичну технологію.

Навчання за допомогою методів ейдетики – це специфічна форма організаційної навчальної діяльності, одна з цілей – забезпечення комфортних умов, за яких кожен учень відчув би свої успіхи, інтелектуальну роботу, продуктивність навчання, виключення домінування однієї думки над іншою [5; 4].

Розвивати й використовувати ейдетичні здібності цікаво й потрібно. Фантазія дітей така унікальна, яскрава, часом відкривається з несподіваної сторони, змушуючи вирувати нашу уяву. Та й кілька хвилин на уроці здорового, доброго гумору підвищують бажання працювати як у вчителя, так і в учнів.

Уява з напруженням – несумісні. Звичайно, не всі діти можуть з першого разу свідомо залучити свою уяву й перенестися у своїй фантазії в інший простір. Та вогники в очах дітей, що досягли успіху, є чудовим стимулом, щоб працювати далі, використовувати інші методи й способи ейдетики, щоб ці вогники не зникли, а горіли ще яскравіше на кожному уроці. Всім вчителям хочеться, щоб кожна дитина відчула смак власної перемоги над собою вчорашнім, повірила в себе. Тому використання ігор та вправ з ейдетики, які розвивають дитячу уяву та фантазію, обов'язково позначиться на навчальному процесі. Адже робота пам'яті – це вміння уявляти те, що бачив, що відчував, від уяви та вміння керувати нею залежить розуміння нової теми. Тому цікавість – ось найголовніший ключ до мотивації, уваги, концентрації, організації, а також успіху. Цікавість виникає лише тоді, коли є зовнішні її прояви, незвичайність та яскравість – те, що не може бути непоміченим. Саме застосування прийомів і методів ейдетики допомагають вчителю у цьому [7; 43].

У ході нашого дослідження ми виявили які завдання виконує ейдетика у вивченні іноземної мови:

1) під час створення власних картинок дитина підвищує самооцінку через виконання поставленої задачі самостійно;

2) дитина вчиться чути інших дітей, порівнюючи інші рішення задач з своїм, а головне акцептуючи вибір інших учнів;

3) ставлення до навколишнього світу автоматично буде позитивним, бо ейдетика – це гра. А гра – це радість. Радість тягне за собою задо-

волення. А коли дитина задоволена, то і ставитися до навколишнього світу вона буде позитивно.

4) дитина переконається, що вона може виконати не лише програму «мінімум», але й підвищити свою професійну діяльність, тобто здійснити програму «максимум».

5) ейдетика розширює творчі можливості дитини завдяки гармонійній роботі лівої (логіка) і правої (творчість, образне мислення) півкуль головного мозку.

Методи ейдетики відіграють важливу роль у сучасній освіті, зокрема при вивченні іноземних мов. Учні займають активну позицію в засвоєнні знань, зростає інтерес до навчання. Значно підвищується особистісна роль вчителя – він виступає як лідер, організатор. Але треба зазначити, що проведення уроків за методами ейдетики потребують, перш за все, компетентності вчителя, його вміння переглянути і перебудувати свою роботу з учнями [3; 34].

Навчання учнів молодшого шкільного віку на уроках іноземної мови за допомогою методів ейдетики має чималі переваги:

- діти не закомплексовані, активні на уроках, не бояться ставити запитання вчителю, брати участь в обговоренні проблемних ситуацій, висувають цікаві та різноманітні гіпотези їх вирішення;

- не існує проблеми вивчення віршів напам'ять. Діти вчать не лише вірші за програмою, а й просто за бажанням, при чому без сліз і дуже швидко;

- зникає проблема у написанні переказів;
- в учнів з'являється упевненість в собі, формується творчий підхід до вирішення завдань;

- учні ефективно засвоюють весь навчальний матеріал;

- діти швидко мобілізуються на уроці, вони є активними учасниками навчально-виховного процесу;

Використання окремих елементів ейдетики в роботі з молодшими школярами не дають бажаних результатів. Займатися ейдетикою необхідно в системі. Застосовуючи в іграх слух, нюх, тактильні відчуття, рух і обов'язково тільки позитивні емоції.

Не варто забувати хвалити малюка за успіхи і допомагати ідеями. Треба стимулювати його до створення власних образів та історій, які допоможуть йому запам'ятовувати.

Резюмуючи вищесказане, можна сказати, що використання технік ейдетики дозволяє говорити про те, що навчання стає найбільш природним і гармонійним по відношенню до закладеного самою природою процесу розвитку людського мозку.

Методи ейдетики дають змогу створити навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно, а це дає змогу учням формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; виявляти і реалізувати індивідуальні можливості. При цьому навчально-виховний процес організовується так, що учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; мають змогу зробити «відкриття», формують свої власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів, навчаються співробітництву. Тут мінімізується психологічна напруга, а запам'ятовування і засвоєння інформації стає невимушеним, захоплюючим і необ-

тяжливим. У цілому, ейдетика полегшує засвоєння інформації, скорочує час виконання домашніх завдань, підвищує інтерес дітей та їх успішність, тренує пам'ять [9; 10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, використання методів ейдетики в навчанні найкраще реалізує особистісно орієнтоване навчання, допомагає вчителю співпрацювати з усім класом, з кожним учнем і учнями між собою, розвиває пам'ять. Ейдетичні прийоми на уроках іноземної мови будуть мати успіх, коли вчителі, вивчаючи слова англійською

чи німецькою мовами, налаштують дітей на уявлення, а не на запам'ятовування і будуть робити це без жодного напруження, а обрами повинні бути образи з незвичайних казкових подій, з мультфільмів. Школярі повинні це робити жартома, фантазуючи, уявляючи, тоді буде очевидним успіх при вивченні іноземної мови. Отже, використання засобів ейдетики на уроках іноземної мови допоможе учням початкової школи краще засвоїти достатньо складний для них вокабуляр, зберегти його в пам'яті, підвищити рівень володіння іноземними мовами.

Список літератури:

1. Антощук Є. Таємниці «Школи ейдетики» // Початкова освіта. – 2001. – № 42. – С. 7-9.
2. Антощук Є. Учимося запам'ятовувати і пригадувати / Антощук Є. В. – К.: Вирій. – 2007. – С. 156-158.
3. Бесєдіна А. Вплив методів і завдань ейдетики на розвиток особистості учня // Рідна школа. – 2009. – № 2-3. – С. 61-62.
4. Бех П.О., Биркун Л.В. Концепція викладання іноземних мов в Україні // Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С. 3-8.
5. Богуш А.М. Феномен «передшкільна освіта» в системі неперервної Бьюзен Тони. Руководство по развитию памяти и интеллекта / Бьюзен Тони. – ООО «Попурри». – 2009. – С. 143.
6. Ващенко Г. Загальні методи навчання. – К.: Наука. – 2005. – С. 102-105.
7. Вишневський О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови / О.І. Вишневський. – К.: Радян. школа, 1989. – С. 223-236.
8. Вікова психологія / за ред. Г.С. Костюка. – К.: Радянська школа, 1976. – С. 175-216.
9. Калачикова О. Швидка педагогічна допомога. Практика ейдетики / О. Калачикова // Поч. осв. – січень 2006. – № 3. – С. 9-11.
10. Кузнецова О.М. Як краще навчити дитину за допомогою методів ейдетики // Розкажіть онуку. – 2007. – № 4. – С. 57-62.
11. Комков И.М. Методика преподавания иностранных языков / И.М. Комков. – Минск: Высш. школа, 1979. – С. 126-135.
12. Пащенко О.В. Ейдетика – що це? / О.В. Пащенко // Дошкільне виховання. – 2008. – № 11 – С. 16-17.

Хало З.П., Кравців М.М.

Дрогобычский государственный педагогический университет
имени Ивана Франко

ЭЙДЕТИКА КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ПАМЯТИ УЧАЩИХСЯ МЛАДШИХ КЛАССОВ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье анализируется проблема применения в учебном процессе такой интерактивной технологии, как эйдетика. Указываются ее разновидности и возможные варианты использования методов эйдетики на уроках иностранного языка младших школьников, что носит творческий характер. Представленная система эйдетических упражнений, которая помогает развивать память учащихся младших классов на уроках иностранного языка.

Ключевые слова: эйдетика, школьник, иностранный язык, методы обучения, память.

Khalo Z.P., Kravtsiv M.M.

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

EYDETYKA AS THE DEVICE OF THE DEVELOPMENT OF JUNIOR PUPILS' MEMORY OF THE LESSONS OF A FOREIGN LANGUAGE

Summary

The problem of the use of such an interactive technology as eydetyka in the educational process is analyzed in the article. Its diversity and possible variants of using the methods of eydetyka, treated as creative, at the lessons of a foreign language in the primary school are mentioned. The system of eydetyka exercises that helps develop the memory of junior pupils at the lessons of a foreign language is given.

Keywords: eydetyka, a pupil, a foreign language, methods of teaching, memory.